

А 2015
290 к

Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігінің
Тілдерді дамыту және қоғамдық-саяси жұмыс комитеті
А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институты

ТӘУЕЛСІЗДІК КЕЗЕҢІНДЕГІ ҚАЗАҚ ТЕРМИНОЛОГИЯСЫ

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ КОНФЕРЕНЦИЯ МАТЕРИАЛДАРЫ

А 2015/290к

Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрлігі
Тілдерді дамыту және қоғамдық-саяси жұмыстар комитеті

А.Байтұрсынұлы атындағы Тіл білімі институты

ТӘУЕЛСІЗДІК КЕЗЕҢІНДЕГІ ҚАЗАҚ ТЕРМИНОЛОГИЯСЫ

(республикалық ғылыми-практикалық конференция
материалдарының жинағы)

Астана, 2014

МАЗМҰНЫ

Мазмұны.....	3
Алғысөз.....	5
тәуелсіздік кезеңіндегі түркі терминологиясының даму ерекшеліктері	
Құрманбайұлы Ш. Тәуелсіздік және қазақ терминологиясы.....	7
Айтбайұлы Ө. Термин қалыптастырудың қайсыбір принциптері хақында.....	16
Сабыр М.Б. Терминтану ғылымының сардары.....	23
Бейсенова Ж.С. Об ученом, общественном деятеля и человеке.....	27
Қалиұлы Б.Қ. Шерубай Құрманбайұлы және қазақ терминологиясы.....	32
Сағын Б.У. Тәуелсіздік кезеңіндегі қазақ терминжасамындағы үрдістер.....	36
Ермекова Т.Н. Ұлтын сүйген жүрекпен	40
Әлісжан С.К. Қазақ терминологиясының даму белестері.....	44
Байтөлеу А.Ә. Қазақ терминологиясының тарихы, бүгінгі мен ертеңі туралы.....	48
Әбдірәсілов Е.К. Ұстазым да тау ұлы.....	54
Айтбөбетова А.Қ. Коммуникативтік акт шеңберіндегі түркі халықтарының сөйлеу ерекшелігі	58
ҚАЗАҚ ЖӘНЕ ТҮРКІ ТЕРМИНТАНУЫНЫҢ ТАРИХЫ МЕН КЕЛЕШЕГІ	
Абдұлманов А.А. Терминдік белгілер және олардың терминденуші лексикалық қабаттардағы көрінісі	62
Имамбаева Ғ.Е., Ахметова А.Б. Термин қолданысы – уақыт сұранысы.....	70
Исакова С.С. Терминді зерттеудегі когнитивтік талдау әдістері	75
Мусагулова А.К. Қазақ тіліндегі бизнес терминдерінің төл қабаты	80
Саурықов Е.Б. Тіл тарихы зерттеулерінің метатілі және оны құраушы метаұғымдар..	84
Жопкешов Б.С. Тәуелсіздік кезеңіндегі терминологияның жаңғыртылу үдерістері....	87
Әуесхан Р. Түркітану терминдері және оларға лексика семантикалық талдау	92
ҚАЗАҚ ТЕРМИНОГРАФИЯСЫНЫҢ ТЕОРИЯСЫ МЕН ПРАКТИКАСЫ	
Әміров Ә.Ж. 1920-1930 жылдар аралығында жарық көрген терминологиялық сөздіктер және олардың өзіндік ерекшеліктері	97
Жұмабаева А.М. Қазақ тіліне компьютерлік аударма жасаудың когнитивтік негіздері.....	102
Құсаннова Д.Ж. Заң терминдерін жүйелеудегі екі тілді терминологиялық сөздіктердің маңызы	107
ТЕРМИНОЛОГИЯ ЖӘНЕ ТІЛ МӘДЕНИЕТІ	
Раманова А.А. Терминологиялық мәдениет жайында кейінгі аталымдардағы экспрессивтілік және коннотация	113
Рахымберлина С.А., Ибраимова Ж.А. Кейінгі аталымдардағы экспрессивтілік және коннотация.....	116
Ыбырайым Ә.О., Қожалиев А.Б. Баспасөз тілінің мәдениеті.....	120

ТӘУЕЛСІЗДІК КЕЗЕҢІНДЕГІ ҚАЗАҚ ЖӘНЕ ТҮРКІ ТІЛДЕРІ ТЕРМИНЖАСАМЫНЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ	
Айшултанова Қ.Ә. Қазақ тіліндегі терминжасам мәселелері	125
Тұржанова Ғ. Қазақ лексемаларының терминденуі	129
Шыныбасқова А.К. Ұғым атауларын ұлт тілінде жүйелеу мәселелері	132
Қарағұлова Б.С. Терминология саласындағы неологизация (қайта жаңғыру).....	138
Құрманбаева Ш.К. Әдістеме іліміндегі жаңа терминдер	141
Ахметова А.А. Энергетика саласындағы ұғымдардың терминденуі.....	145
Мұратбекова А.М. Арнаулы сала терминдерінің жасалу тәсілдері.....	149
Әжіғалиев М.Қ. Қазақ тіліндегі араб және парсы текті терминдердің лексика-семантикалық тәсілі арқылы жасалу аспектілері (жаратылыстану ғылымы бойынша)...	153
Сүлейпа Г.С. Қазақ тіліндегі мәдениет, өнер саласы терминдерінің жасалуы.....	156
ТЕРМИНАЛМАСЫМ, ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ТЕРМИНДЕР ЖӘНЕ ТІЛТАНЫМНЫҢ ӨЗЕКТІ МӘСЕЛЕЛЕРІ	
Смағұлова Г.Н. Компьютер және галамтор дискурсы: термин мәселесі	160
Сабыр М.Б. Тілтанымдық тұрғыдан кейбір сөздердің түп-төркініне жаңаша көзқарас	165
Жексенғалиев Б. Тіл болмысы және терминология	170
Күрекбаев К.Қ. Орыс тіліндегі кейбір түркі сөздерінің тарихи тамыры	174
Имаибердиева С.К. Ономастикалық терминдер мәселесі	179
Серікқали Бейісшім е. Аудармаға тәуелді тәжірибе	186
Ақбұлақова Б. Аударма және сауаттылық	190
Күштаспа М.Т. Кәсіпке қатысты тілдік бірліктердің әлеуметтік мәнділік деңгейі...	193
Жуанышбаева Т.О. Қазақ тілі сабағында терминдерді оқыту мәселесіне.....	198
Әбілрова Ш.Г. Жаһанданудың әлеуметтік желідегі тілдік сипаты	201
Насырғалиева Ә.Н. Техникалық терминдерді аударудағы синтаксистік тәсілдің қызметі	204
Құлшайықова З.А., Алишерова Н.К. Қазақстан онимдерінің араб-парсы тілінен енген лексикалық қабаты	209
Сүйерқия Б.М. Теологияның қалыптасуы және өзекті мәселелері жайында.....	214
Қайнарбаева Г.К. Буын тарихына байланысты зерттеу теориялары.....	219
Сүгірова С.Е. Қазақ тіліндегі дыбыс тіркестерінің зерттелу жайы	223